

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Piotr Otawski

Warszawa, 02 września 2026 r.

DZP-WP.600.63.2026.JB

Wójtowie, Burmistrzowie, Prezydenci miast - wszyscy

W trosce o dziką faunę zamieszkującą tereny zielone na obszarach miast i wsi poniżej przedstawiam rekomendacje dotyczące sposobów prowadzenia koszenia terenów zielonych zarządzanych przez samorząd lokalny.

Współczesne zarządzanie zielenią na terenach zurbanizowanych wymaga zmiany dotychczasowych priorytetów i systemowego uwzględniania uwarunkowań przyrodniczych.

Kluczowym wyzwaniem stojącym przed współczesnymi samorządami jest budowanie odporności infrastruktury lokalnej na ekstremalne i gwałtowne zjawiska pogodowe, których częstotliwość drastycznie rośnie. Przemysłane zarządzanie zielenią, oparte na kryteriach przyrodniczych, stanowi w tym kontekście najskuteczniejszą formę tzw. zielonej infrastruktury ochronnej.

Zastąpienie tradycyjnych, intensywnie koszonych trawników biocenozy o bogatej i zróżnicowanej strukturze – takimi jak łąki kwietne, zarośla czy ogrody deszczowe – drastycznie zwiększa zdolność gleby do naturalnego pochłaniania wód opadowych. Działanie to bezpośrednio odciąża gminną sieć kanalizacyjną, minimalizuje ryzyko lokalnych podtopień podczas nawalnych deszczy oraz skutecznie przeciwdziała skutkom suszy hydrologicznej poprzez stabilizację poziomu wód gruntowych.

Nie bez znaczenia pozostaje rola terenów zieleni jako ostoji bioróżnorodności, która w środowisku przekształconym antropogenicznie jest silnie zagrożona. Przemysłany dobór rodzimych gatunków roślin oraz ograniczenie zabiegów pielęgnacyjnych pozwalają na zachowanie lokalnych korytarzy ekologicznych, zapewniających schronienie i bazę pokarmową dla ptaków, małych ssaków oraz owadów zapylaczy. Co istotne z punktu widzenia dyscypliny budżetowej, podejście to niesie za sobą wymierne korzyści ekonomiczne dla jednostek samorządu terytorialnego. Stabilne, zróżnicowane biologicznie ekosystemy wykazują wyższą odporność na patogeny, nie wymagają kosztownego, regularnego nawadniania i pozwalają na znaczne ograniczenie częstotliwości prac konserwacyjnych, co generuje długofalowe oszczędności w budżetach gmin.

Równie istotnym aspektem odpowiedzialnego zarządzania zielenią jest bezwzględna konieczność ochrony lokalnej fauny podczas wykonywania rutynowych prac, w szczególności koszenia terenów zielonych. Tradycyjne, intensywne i wielkoobszarowe zabiegi agrotechniczne stanowią bezpośrednie zagrożenie dla życia wielu gatunków zwierząt, w tym młodych ptaków, drobnych ssaków (takich jak jeże) oraz płazów i owadów. Aby zminimalizować to ryzyko, należy wdrożyć standardy uwzględniające kalendarz biologiczny

przyrody. Kluczowe jest ograniczenie częstotliwości koszenia w okresie lęgowym i rozrodczym, dostosowanie kierunku i techniki prac (np. koszenie od środka terenu na zewnątrz lub od strony jezdni do wnętrza enklawy przyrodniczej, co umożliwia zwierzętom ucieczkę), a także rezygnacja z koszenia w porach najwyższej aktywności dobowej fauny. Wprowadzenie stref ekotonowych oraz pozostawianie tzw. „wysp dzikiej przyrody” (nieskoszonych fragmentów) pozwala zachować niezbędne schronienie dla zwierząt, łącząc realizację zadań komunalnych z poszanowaniem przepisów o ochronie gatunkowej.

Wobec powyższego zwracam się z zastosowaniem następujących warunków prowadzenia prac związanych z koszeniem terenów zielonych:

1. **Przedinwestycyjna kontrola terenu:** Przed przystąpieniem do prac należy przeprowadzić rzetelną kontrolę występowania dzikiej fauny na obszarze przeznaczonym do koszenia (w przypadku dużych obszarów rekomenduje się użycie detekcji termowizyjnej). W przypadku stwierdzenia obecności gniazd lub kryjówek zwierząt, obszar ten należy wygrodzić i wyłączyć z koszenia do czasu wyprowadzenia młodych. W bezpośrednim sąsiedztwie takich stref należy bezwzględnie minimalizować hałas, np. poprzez zastąpienie sprzętu spalinowego kosami ręcznymi.
2. **Bezpieczny kierunek koszenia:** Prace należy prowadzić metodą „od środka do zewnątrz” obszaru lub od dróg i zabudowań w stronę otwartych enklaw przyrodniczych, co umożliwi zwierzętom bezpieczną ucieczkę przed maszynami.
3. **Stosowanie systemów płoszących:** Przy koszeniu wielkoobszarowym z użyciem maszyn ciągnionych i ciągników rolniczych, nakłada się obowiązek stosowania urządzeń płoszących (tzw. wyplaszaczy mechanicznych lub akustycznych).
4. **Tworzenie refugariów (stref schronienia):** Podczas każdego pokosu należy pozostawić pasy oraz enklawy nieskoszonej roślinności, stanowiące tymczasowe schronienie dla bezkręgowców i drobnych kręgowców, stosując zasadę rotacji lokalizacji tych stref przy kolejnych zabiegach.
5. **Ochrona warstwy przyziemnej:** Minimalna wysokość koszenia powinna wynosić nie mniej niż 6–8 cm od poziomu gruntu, co chroni organizmy glebowe i zapobiega degradacji struktury darni.
6. **Dostosowanie harmonogramu do biologii przyrody:** Ograniczenie częstotliwości koszenia do niezbędnego minimum (w przypadku terenów cennych przyrodniczo maksymalnie 1–2 razy w roku).

Jednocześnie rekomenduję opracowanie gminnych standardów zarządzania zielenią, które obejmować powinny także inne kwestie dotyczące zakładania i utrzymywania terenów zielonych w Państwa gminie. W tym celu warto skorzystać z już istniejących dokumentów opracowanych przez różne podmioty w ostatnim czasie np.:

1. Standardy utrzymania terenów zieleni w miastach – opracowane przez Fundację Sendzimira: <https://sendzimir.org.pl/standardy/>
2. Miasto które Kwitnie MAŁY PORADNIK DOBRYCH PRAKTYK WSPIERAJĄCYCH BIORÓŻNORODNOŚĆ W ZIELENI MIEJSKIEJ opracowany na zlecenie Gdańskiego Zarządu Zieleni: <https://download.cloudgdansk.pl/gzz-pl/d/2026087979/pobierz-praktyczny-poradnik-swiadomego-utrzymania-zieleni-miejskiej.pdf>
3. Nowe standardy zarządzania zielenią w Warszawie: <https://zzw.waw.pl/nasze-dzialania/zielone-standardy/standardy-ochrony-i-pielegnacji-zieleni/>

Piotr Otawski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – dokument podpisany elektronicznie – /